

Jogtudományi Közlöny.

Megjelenik hetenkint egyszer, minden hetfőn délután. — Előfizetési díj egész évre 8 ft., félévre 4 ft., negyedévre 2 ft. — Előfizetheti helyben a lapkiadói, s vidéken a cs. kir. postahivataloknál. — Szerkesztői iroda Pest, hatvani utca 1. sz. a. Kiadó-hivatal Pest, egyetem-utca 4. sz. a. — A kéziratok, bérmentve, a szerkesztőhöz, az előfizetések és reclamatiók a kiadó-hivatalhoz intézendők.

Tartalom: A polgári törvénykezés elvei. (Folytatás.) Csatskó Imrétől. — Fogházjavítás. (Bozóky Alajostól.) — Általános német polgári perrendtartás. (Folytatás.) — Az 184³/₄. évi országgyűlés. (Folytatás.) Ökröss Bálinttól. — Tárgyalási terem. 15. Gyilkossági büneset. (Vége.) Közli Mérsei Nagy Gyula. — Különfélek.

A polgári törvénykezés elvei.

(Folytatás.)

(Csatskó Imrétől.)

37. Az állami főhatalomnak, az állam közvetlen célja t. i. a *jogbiztonságnak* létesítésére irányzott cselekvősége, az előadottakban elegendőképen körülírva lenni látszik. Az állami főhatalomnak ebbeli egyes cselekvőségi ágát bővebben fejtegetni, azoknak *alapelveit* előadni, üdvös foglalkozás általában és minden időben, mert megszabja az irányt, melyben a célszerű eszközöket és módokat alkalmazva, az állami főhatalomnak, rendeltetéséhez képest működni és haladnia kell.

38. Hazánkban az ily foglalkozásnak üdvös volta *jelenleg* kétségtelen; mint-hogy az állami főhatalom, törvényhozási közege által hivatva van, mind ama *hiányokat* mellőzni, melyek mind a polgári, mind a büntető anyagi és alaki jogban sajnosan, s a jogok biztonságának hátrányával tapasztalhatók. Nagyszerű és dicső, de igen *nehéz feladat!* Erről meggyőződhetik mindenki, ha fontolóra veszi a többi külállamokat, hol oly nagy mérvbeni folytonos igyekezet mutatkozik, a törvényhozás minden ágainak javítása körül, nem is tekintve, mennyi idő, mennyi költség, mennyi

fáradtság lett már honunkban is feláldozva 1791-től fogva a végre, hogy a jogbiztonság tekintetéből *rendezettebb állapotba* juthassunk; és valjon mily csekély, mily bizonytalan az eredmény!

39. Ennek egyik főoka alig ha nem abban rejlik, hogy amaz elvek és alapeszmék, melyeknek, hogy üdvös eredményre juthassunk, a törvényhozásnál irányadóul szolgálniok kell, még eléggé *tisztára hozva* és kellőleg elterjedve nincsenek; mert valamint a nemzetnek műveltsége, jelleme, bevett szokásai, előítéletei a törvényhozásnál kétségtelen befolyást gyakorolnak, minthogy a törvényhozói testületet képezők is, csak a *nemzetnek tagjai*: úgy ha talán valami, nagyobb műveltségű, az emberi gyarlóságoktól és előítéletektől ment törvényhozó a legüdvösebb törvényeket hozná is, azoknak *sikerét* csak akkor remélhetni, ha azokat a nemzet tömege, mint jellemével, megkedvelt szokásaival, mintegy természetévé vált gondolkodásmódjával nem ellenkezőket, elfogadni hajlandó. *Példa II.* József császár.

40. Hogy tehát a törvényhozás sikeresen működhessék, az annak körébe tartozó ügyeket illetőleg az igaz *elveket megállapítani*, terjeszteni, s ezáltal a törvényhozásban résztvevőket az üdvös törvények hozatalára *képesekké*, a nagy tömeget, nemzetet pedig a hozott üdvös törvényeknek elfogadására *hajlandóvá* tenni, az arra képzeteknek szép és dicsérendő hivatása! Eme meggyőződés és ifjukoromtól fogva bennem érzett amaz óhajtság, az igaz ismereteknek terjesztésében tehetségem szerint közreműködni: — indítottak arra, hogy hivatalos teendőim mellett fenmaradt csekély szabad időmet felhasználva, a *polgári törvénykezés elveiről* igénytelen nézeteimet előadjam; mi ha talán alkalmat nyújtand az e tárgyról bővebb és alaposabb fejtegetésre, s ezáltal az arra vonatkozó elveknek tiszta s alapos kifejtésére és felfogására, fáradságomat megjutalmazva érzendem.

41. Minden lehetséges *hibás felfogásnak* mellőzése végett azonban szükségesnek látom megjegyezni, hogy, ámbár a *büntető és polgári törvénykezés* között több hasonlatosság van, azok mégis egymástól lényegökben különböznek; mert mint az előadottakból (l. 24-ik köv. pt.) is kitetszik, a polgári törvénykezésnek *tárgya és célja* más, mint a büntető törvénykezése; miből aztán azok között, az eljárásnak alapelveit és módját tekintve, lényeges különbségek következnek, melyeknél fogva az, mi a polgári törvénykezésnél alapelvül s irányadóul szolgál, a büntető törvénykezésnél már ugyanaz okból *nem mindig alkalmazható*. A büntető törvénykezésnek alapelveit fejtegetni, s az ezeken alapuló eljárást előadni, elég bő értekezésnek lehet tárgya.

42. Legyen szabad itt még ama nézetünket röviden előadni, miszerint *természeti, eredeti és benszülött joga-*

kat (l. a 4-ik, 5-ik, 10-ik pt.), melyek t. i. az embernek természetéből, különösen annak lényegéből nemcsak, hanem annak testi úgy mint lelki tulajdonaiból, tehetségeiből, hajlamaiból, ösztöneiből közvetlenül kifejtetnek, tehát az ember természetével mintegy *elválaszthat'an kapcsolatban* vannak, *mindnyájokat együtt, vagy részenként mindenkorra* elidegeníteni nem lehet, nem szabad; mert azoknak együttes elidegenítése az embernek mint jogalanynak *létét* végkép megsemmisíténé, részenkénti elidegenítése pedig mintegy azt eszközölné, mintha az ember nem birna ama tehetséggel, ösztönnel, melyen az elidegenített jog alapszik, melylyel mégis emberi természeténél fogva birnia kell, — *például*: hajogunkat: magunkat kiművelni, függetlenségünket épségben tartani stb. idegeníténi el. Elidegeníteni lehet és szabad *csak a származtatott jogokat, vagyis inkább a jogoknak szerzett tárgyait*, például: szerzett tudományunknak, képességünknek használatát, valami szerzett vagyonunkat és az ezzel kapcsolt jogot. Ebből következik, hogy valamint az emberek közti *forgalomnak tárgya* lehet csak valami származtatott, szerzett jog: úgy a perek is csak ily jog (jogtárgy) körül lehetségesek; *például*: valami dolog körüli tulajdonjog, valami követelés, nem pedig rabszolgaság körüli kérdés.

43. Mint már említve volt, a polgári törvénykezésnek *tárgya* az elidegeníthető jogok (l. s 25-ik köv. pt.); mert ezek levén az emberek közti forgalomnak tárgyai, csakis ezek szoktak kétségbe vonatni. Az elidegeníthető jogok körüli kétség képezi a polgári törvénykezésnek *anyagát*, annak *célja* pedig: a kétségbevont jogokat kétségenkívül helyezni, s azokat annak, kié lenni bizonyultak, odaitélni *).

*) Schuster u. o. 4-ik lap.

44. A jogok kétségbevonásának következménye: az ily jogokkal *használatnak* akadályozása; a kétségbevont jog kétségen túl tételének, minthogy a jogoknak kétségbevonásánál még az ellenfél részéről gonosz szándékot fel nem tételezünk, természetes *következményeül* pedig kellene mutatkozni, az addig még kétséges jognak nemcsak elismerése, hanem az azzali *élhetésnek* nem akadályozása is. *Például*: a kétségbevont vagyonnak annak birtokába átengedése, kinek az iránt joga igazoltatott, s ennél fogva a bíróság által kétségtelenné kimondatott; a kétségbevont, de már kétségtelenné vált követelésnek teljesítése.

45. De a tapasztalástanusága szerint igen ritkán történik meg, hogy az *ellenfél* a másik kétségtelenné vált jogának eleget tenni kész. Ily esetben az állami hatalom részéről némi *erőszakkal összekaprsolt* eljárásnak leendő helye annak ellenében, ki a bíróság kétségtelenné vált jognak megfelelőleg cselekedni vonakodik. Ez eljárás azonban szorosán véve, *nem tartozik* a bírósági teendők közé, melyek a felek közti kétes jog körüli kölcsönös jogviszonyoknak, a vitás jogkérdéseknek, megvizsgálására, s aztán a kétséges jognak a fenlevő jogviszonyokkal és érvényes

törvényekkel megegyező megbirálására, különösen annak, hogy a kétségbevont *jog kit illet*, kimondására szorítkoznak. A bíróság által kétségtelenné tett jognak érvényt szerezni, annak gyakorolhatását, a jognak megfelelő cselekvőséget tovább is megtagadó fél ellen kieszközölni, az állami *végrehajtó* hatalomnak teendője: *Frankonban* a bíróság által hozott ítéleteknek végrehajtása a bírósághoz szorosán nem tartozó személyekre (*Huissierekre*) van bízva. L. dr. Ludvig Frey: *Frankreichs Civil- und Criminalverfassung*. Mannheim, 1842. 269 ik s köv. lap. *Feuerbach: Betrachtungen über die Öffentlichkeit und Mündlichkeit der Gerichtspflege*. Giessen, 1825. 2-ter B. S. 122.

46. A polgári törvénykezés *alapszabályainak* fejtegetésénél figyelembe kell venni, hogy a polgári törvénykezésnél *három* különféle és döntő hatálylyal bíró *érdek* forog fenn: t. i. a) *a panaszosnak*, felperesnek; b) *a panaszlottnak*, alperesnek és c) *az államnak* érdeke. Hogy tehát a polgári törvénykezés elveinek megállapítása körül sikeresen haladhassunk, e három mozzanatot külön és együttvéve, egymásrai hatásukat tekintve, kell figyelembe venni.

(Folytatása következik.)

Fogházjavítás.

III. A börtönök javítására célzó legújabb tudományos haladások, jelesen az ez ügyben tartott *congressusok határozatai.* *)

(Bozóky Alajostól)

A tusa, mely a jelen századtól fogva a különféle börtönrendszerek körül

*) Miután a felforgó viszonyok közt jelenleg minden auspiciumok valamely könyvnek kiadására hiányoznak, ennél fogva a t. szerkesztő urhoz fordulj

folyt, Némethonban már 1846-ik évben azon gondolatra birta a tudósokat, miszerint egy tüzetesen ezen tárgy-

lok, hogy becses lapjában legalább néhány mutatóványnak adjon helyt a minap a pesti egyetem által koszoruzott ily című pályaművecskémből: „A börtönügy legújabb haladásai mind a különböző rendszerek elméletére, mind azoknak gyakorlati alkalmazására nézve, különös tekintettel Magyarországra 1866.”

B. A.